

> Retouradres Postbus 20701 2500 ES Den Haag

de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Plein 2
2511 CR Den Haag

Ministerie van Defensie

Plein 4
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

Datum 31 januari 2017
Betreft Reactie van het Pentagon op de brief van de *United States Senate committee on armed services*

Onze referentie
BS2017002254

Bij beantwoording datum, onze referentie en betreft vermelden.

Op 3 november 2016 heeft de voorzitter van de *United States Senate committee on armed services*, senator McCain, schriftelijke vragen gesteld aan de Amerikaanse minister van Defensie. Op 9 november 2016 heeft u om een reactie op die brief gevraagd (kenmerk 2016Z20741/2016D42801). Defensie heeft inmiddels de reactie van het Pentagon aan senator McCain ontvangen. De reactie, die namens de Amerikaanse minister van Defensie is getekend door Frank Kendall, *Under secretary of Defense for Acquisition, Technology and Logistics*, bied ik u hierbij aan. Hieronder ga ik in op enkele aspecten uit de brief.

Kendall schrijft dat het F-35 programma in de jaarlijkse *Defence Acquisition Board* is beoordeeld en dat daarbij de adviezen van onder meer de *Director Operational Test & Evaluation*, dr. Gilmore, en het *F-35 Joint Program Office (JPO)* zijn betrokken. Het Pentagon wil de ontwikkelingsfase (*System Development and Demonstration, SDD*) van de F-35 zo spoedig mogelijk voltooien en Kendall verwacht dat dat in mei 2018 het geval zal zijn. Eerder had het JPO al laten weten dat de ontwikkelingsfase drie tot vier maanden langer zou duren ten opzichte van eind 2017. De latere voltooiing van de ontwikkelingsfase heeft geen gevolgen voor Nederland. De eerstvolgende Nederlandse toestellen zullen in 2019 worden geleverd. Evenals het JPO eerder, stelt Kendall dat de kosten van de ontwikkelingsfase met ongeveer \$ 500 miljoen toenemen. Deze extra kosten zijn voor rekening van de Amerikaanse overheid. Nederland neemt deel aan de ontwikkelingsfase met een vast bedrag van \$ 800 miljoen (in lopende prijzen). Dat verandert niet.

Als de ontwikkelingsfase in mei 2018 wordt voltooid, kan de operationele testfase van een jaar eind 2018 of begin 2019 aanvangen. In de tussenliggende periode zullen de voorbereidingen (*spin up*) voor de operationele testfase worden uitgevoerd. Voor aanvang van de testfase moeten de deelnemende toestellen zijn gemodificeerd en moet de *spin up* succesvol worden voltooid. Het Pentagon zal alle mogelijkheden benutten om de operationele testfase tijdig te laten aanvangen.

Zoals in de voortgangsrapportage van september 2016 (Kamerstuk 26 488, nr. 416) is uiteengezet, is de beschikbaarheid van de twee Nederlandse testtoestellen na de operationele testfase van belang voor het behalen van een eerste operationele capaciteit (IOC) eind 2021 in ons land. De aanpassing van de Amerikaanse planning van de operationele testfase kan naar verwachting zonder gevolgen of aanvullende maatregelen in de Nederlandse planning worden opgevangen. Daarin wordt vanaf 2020 rekening gehouden met het gebruik van de twee testtoestellen voor het opleiden van vliegers.

Het jaarlijkse rapport over 2016 van de *Director Operational Test & Evaluation*, dr. Gilmore, is 10 januari jl. verschenen. Zoals gebruikelijk zal ik u dat rapport met een reactie toezenden.

DE MINISTER VAN DEFENSIE

J.A. Hennis-Plasschaert